

Raport o stanie języka wybranych gmin województwa pomorskiego

2024

dr hab. Tomasz Piekot | Logios

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej
im. Jerzego Regulskiego

Wprowadzenie

Spis treści

1. Wprowadzenie
2. Główne wnioski z badań
3. Wyniki szczegółowe gmin i typów tekstów
4. Poradnik z 7 zasadami pisania i przykładami
5. Aneks z danymi oraz opisem indeksu prostoty

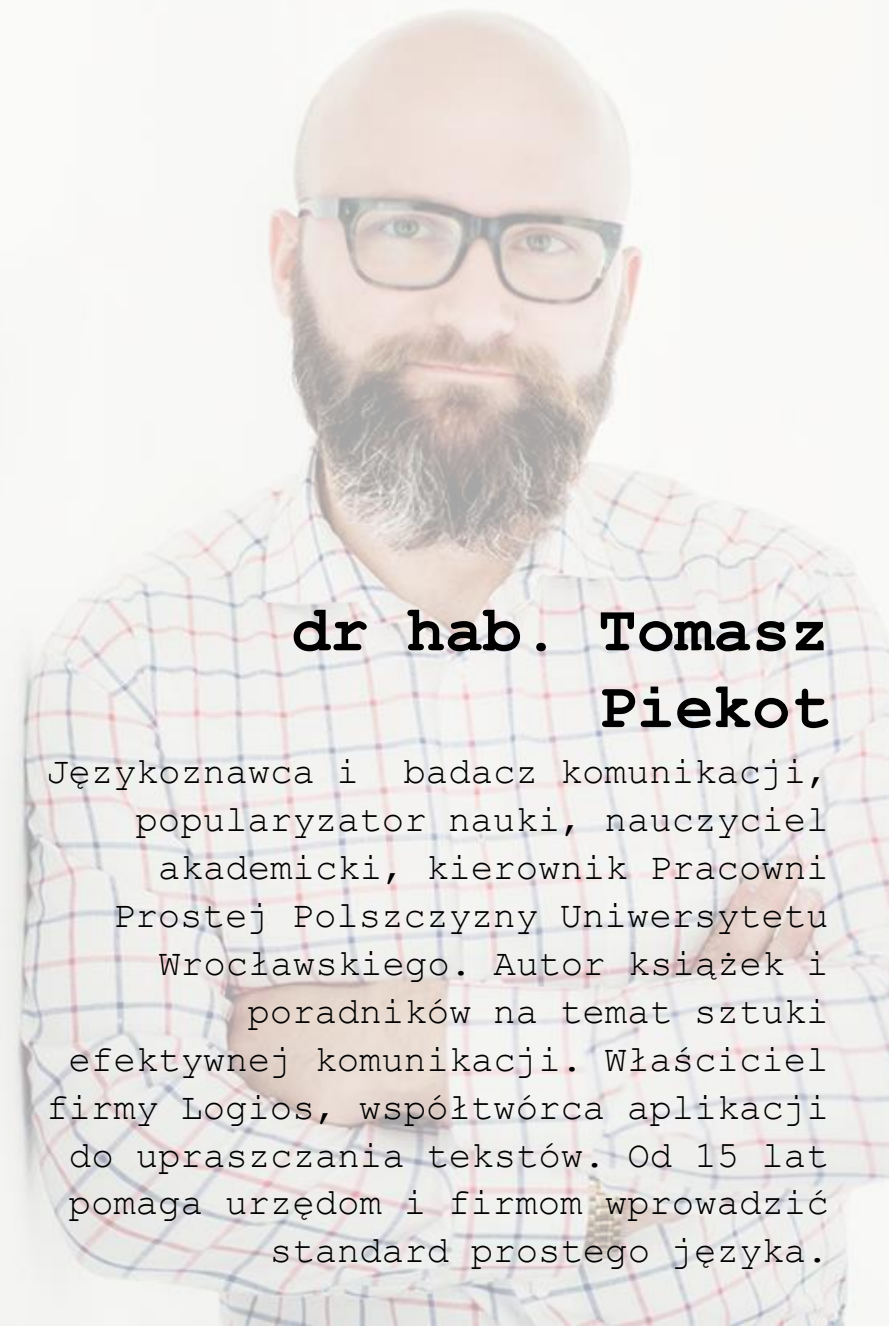
O badaniach

W raporcie prezentujemy wyniki badań języka urzędowego pomorskich gmin w rok 2024. Objęły one kilkanaście jednostek samorządu terytorialnego z Pomorza.

Analizę przeprowadziliśmy wspólnie z Fundacją Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego.

Język zebranych tekstów oceniliśmy za pomocą indeksu PLI. Wskaźnik ten mierzy 10 cech stylu, a następnie szacuje prostotę tekstu.

W raporcie omawiamy fragmenty badanych tekstów oraz prezentujemy najważniejsze zasady prostej komunikacji urzędowej.

**dr hab. Tomasz
Piekot**

Językoznawca i badacz komunikacji, popularyzator nauki, nauczyciel akademicki, kierownik Pracowni Prostej Polszczyzny Uniwersytetu Wrocławskiego. Autor książek i poradników na temat sztuki efektywnej komunikacji. Właściciel firmy Logios, współtwórca aplikacji do upraszczania tekstów. Od 15 lat pomaga urzędom i firmom wprowadzić standard prostego języka.

**Fundacja Rozwoju
Demokracji Lokalnej**

im. Jerzego Regulskiego

Materiał językowy

12 gmin

Czersk, Dzierzgoń, Gdynia, Kobylnica, Kolbudy, Kościerzyna, Malbork,
Powiat Chojnice, Pruszcz Gdański, Reda, Sadlinki, Wejherowo Miasto

Cztery próbki z WWW

1. obwieszczenie
2. aktualność
3. odpowiedź na interpelację
4. informację o gminie

48 tekstów

16 282 słowa

Metodologia

Ilościowo

Język gmin porównaliśmy metodami ilościowymi. Zebrane teksty poddaliśmy automatycznej analizie komputerowej, a wyniki - interpretacji jakościowej.

Zdania i słowa

Badanie polegało na ocenie przystępności języka, czyli budowy zdań i doboru słów. Przystępność jest istotna zwłaszcza wtedy, gdy czytelnik się spieszy, jest zestresowany lub odczytuje tekst w biegu, np. z ekranu telefonu. Nieprzystępności tekstu to sygnał jego trudności.

Za pomocą PLI

PLI to algorytm, który ocenia 10 cech stylu i na ich podstawie szacuje poziom prostoty języka. PLI został opracowany na bazie tekstów chętnie czytanych. Procentowy wynik PLI to podobieństwo badanych tekstów do polszczyzny serwisów internetowych, które Polacy i Polki czytają każdego dnia.

Najważniejsze wnioski
z badań

Prostota języka gmin (łącznie)

Wniosek 1. Język badanych gmin jest bardzo trudny. Średnio indeks prostoty wynosi 8%. Każda z 10 cech stylu mieści się w grupie czerwonej. Badane teksty osiągnęły najniższy poziom normy: 0%-19%. Najlepiej wypada cecha „trudność słownictwa”, która spełnia wymagania prostego języka na poziomie 13% (im mniej trudnego słownictwa, tym lepiej).

teksty bardzo trudne

teksty dość trudne

teksty niezbyt trudne

teksty dość proste

teksty bardzo proste

Kolorem oznaczamy poziom prostoty. Akceptowalny poziom to 40% PLI (grupa niebieska). Jest to styl typowy dla opiniotwórczej prasy. Zmiana koloru oznacza, że różnice są istotne statystycznie i praktycznie.

PLI badanych gmin (średnia)	8%
Nadawca ↗	4%
Odbiorca ↗	0%
Ton formalny ↘	2%
Terminy ↘	9%
Trudne słowa ↘	13%
100 wyrazów najczęstszych ↗	4%
Zaimki ↗	10%
Długość zdania ↘	4%
Mglista gramatyka ↘	2%
Rzeczownikowość ↘	2%

Prostota języka typów tekstów

Wniosek 2. Gminy posługują się bardzo trudnym stylem urzędowym we wszystkich typach tekstów. Najtrudniejsze są obwieszczenia (2% PLI) oraz odpowiedzi na interpelacje (5% PLI). Nieznacznie mniej trudne są informacje o gminie (11% PLI) oraz aktualności (14% PLI). Różnice między typami tekstów są jednak praktycznie nieistotne. PLI wszystkich typów tekstów znajduje się w grupie czerwonej.

Typ tekstu	PLI
Obwieszczenia	2%
Aktualności	14%
Odpowiedzi na interpelacje	5%
O gminie	11%

teksty bardzo trudne

teksty dość trudne

teksty niezbyt trudne

teksty dość proste

teksty bardzo proste

Kolorem oznaczamy poziom prostoty. Akceptowalny poziom to 40% PLI (grupa niebieska). Jest to styl typowy dla opiniotwórczej prasy. Zmiana koloru oznacza, że różnice są istotne statystycznie i praktycznie.

Wyniki szczególne

Indywidualny wynik gmin

Wszystkie gminy znalazły się w grupie czerwonej. Różnice zachodzące między nimi są praktycznie nieistotne.

Najprostszego języka używa Wejherowo (14% PLI). Cztery inne gminy (Sadlinki, Kobylnica, Malbork i Kościerzyna) osiągnęły minimum 10% prostoty języka.

Na tle innych gmin szczególnie wyróżnia się Powiat Chojnice, który używa w swoich tekstach niewielu trudnych słów (stopień realizacji normy prostego języka dla słownictwa osiąga aż 40%; grupa niebieska; zob. aneks).

Zwykle nieco lepiej wypadają parametry odpowiadające za dobór słownictwa, gorzej – za budowę zdań. Najsłabiej wygląda relacyjność badanych tekstów (pisanie bezpośrednie, czyli MY do TY). W wielu tekstach brakuje zwrotów do czytelnika. Tylko gmina Sadlinki na swojej stronie dość często pisze per MY (zob. aneks).

Gmina	Indeks PLI
Wejherowo Miasto	14%
Sadlinki	12%
Kobylnica	10%
Malbork	10%
Kościerzyna	10%
Czersk	8%
Pruszcz Gdański	7%
Reda	7%
Gdynia	7%
Powiat Chojnice	7%
Dzierżgoń	5%
Kolbudy	0%

Gminne aktualności

Bardzo dobry wynik uzyskał tekst aktualności z Wejherowa (50% PLI). Zdecydowało o tym proste słownictwo, naturalna gramatyka oraz obecność nadawcy.

Aktualności trzech innych gmin znalazły się w grupie pomarańczowej (Sadlinki, Kobylnica, Reda).

Z danych wynika, że trzy gminy piszą aktualności per MY (Wejherowo, Sadlinki, Reda).

Cztery gminy unikają trudnych słów, a dla dwóch gmin normę prostego języka (kolor zielony) osiągają też zaimki i długość zdania).

Gmina	Indeks PLI
Wejherowo Miasto	50%
Sadlinki	36%
Kobylnica	34%
Reda	21%
Kościerzyna	12%
Malbork	10%
Gdynia	8%
Pruszcz Gdański	0%
Czersk	0%
Dzierżgoń	0%
Powiat Chojnice	0%
Kolbudy	0%

Informacje o gminie

W tym przypadku indeks PLI trzech gmin znalazł się w grupie pomarańczowej (Gdynia, Malbork, Czersk).

Co ważne, w informacjach na swój temat gminy nie używają stylu personalnego (nie piszą per MY i nie zwracają się do czytelnika bezpośrednio).

Dwie gminy osiągają normy prostego języka dla trudnych słów i terminów.

Gmina	Indeks PLI
Gdynia	21%
Malbork	21%
Czersk	20%
Powiat Chojnice	17%
Pruszcz Gdański	14%
Dzierżoń	11%
Kościerzyna	10%
Reda	8%
Sadlinki	7%
Wejherowo Miasto	5%
Kobylnica	0%
Kolbudy	0%

Odpowiedzi na interpelacje

Odpowiedzi na interpelacje we wszystkich gminach są trudne lub bardzo trudne. Wszystkie próbki znalazły się w grupie czerwonej.

Nazwa podkorpusu	Indeks PLI
Kościerzyna	16%
Pruszcz Gdański	14%
Czersk	10%
Dzierżoń	10%
Kobylnica	6%
Powiat Chojnice	0%
Kolbudy	0%
Gdynia	0%
Reda	0%
Sadlinki	0%
Malbork	0%
Wejherowo Miasto	0%

Obwieszczenia

Obwieszczenia to najtrudniejsze z badanych tekstów. Wszystkie znalazły się w grupie czerwonej.

Gmina	Indeks PLI
Powiat Chojnice	10%
Malbork	8%
Czersk	4%
Sadlinki	3%
Pruszcz Gdański	1%
Kobylnica	0%
Kościerzyna	0%
Gdynia	0%
Reda	0%
Dzierżoń	0%
Wejherowo Miasto	0%
Kolbudy	0%

7 zasad prostego języka

Zasada 1. Pisz per „MY”, a do czytelnika zwracaj się bezpośrednio.

Zasada 2. Unikaj słownictwa przesadnie formalnego.

Zasada 3. Często stawiaj kropkę.

Zasada 4. Tekst dziel na rozdziały ze śródtytułami.

Zasada 5. Nie rozpoczynaj korespondencji od danych sprawy.

Zasada 6. Nie zaczynaj zdania od podstaw prawnych.

Zasada 7. Skontroluj prostotę języka.

Zasada 1. Pisz per „MY”, a do czytelnika zwracaj się bezpośrednio.

Na stronie internetowej gminy warto pisać per MY.
Do czytelnika najlepiej zwracać bezpośrednio (per Ty lub per Państwo).

Przykład

- W związku z tym serdecznie **zapraszamy** **Was** do wzięcia udziału w ankiecie, która pomoże **nam** określić zainteresowanie programem wśród mieszkańców Gminy X. **Wasze** opinie są kluczowe dla opracowania koncepcji i planowania kolejnych etapów przedsięwzięcia.
- Z laureatami konkursu **będziemy** kontaktować się telefonicznie. Wszystkim dzieciom biorącym udział w konkursie **składamy** gratulacje!

Zasada 2. Unikaj słownictwa przesadnie formalnego.

Ton przesadnie formalny tworzą przede wszystkim wyraz podniosłe i patetyczne,

np. *niniejszy, przedmiotowy, nadmienić, dokonać, posiadać* itp.

Przed

Radni **wyrazili** ponadto **zgodę na zawarcie** porozumienia z Gminą X w kwestii transportu zbiorowego.

Po

Radni **zgodzili się** ponadto **zawrzeć** porozumienie z Gminą X w kwestii transportu zbiorowego.

Zasada 3. Często stawiaj kropkę. (1/2)

Twórz rytmiczne zdania o zróżnicowanej długości.

Unikaj jednak zdań bardzo długich (dłuższych niż 20 wyrazów).

Przed

Na początek wszyscy uczestnicy spotkania wysłuchali ciekawej prelekcji na temat owadów i roślin, którą poprowadziła pani Anna Nowak z Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego.

Po

Na początek wszyscy uczestnicy spotkania wysłuchali ciekawej prelekcji na temat owadów i roślin. Poprowadziła ją pani Anna Nowak z Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego.

Zasada 3. Często stawiaj kropkę. (2/2)

Twórz rytmiczne zdania o zróżnicowanej długości.

Unikaj jednak zdań bardzo długich (dłuższych niż 20 wyrazów).

Przed

Połowę płyty fundamentowej wylano również pod budynek przedszkola – na drugiej połowie trwały wówczas prace ziemne, co nie przeszkadzało w wykonywaniu elementów parteru na tej pierwszej części.

Po

Połowę płyty fundamentowej wylano również pod budynek przedszkola. Na drugiej połowie trwały wówczas prace ziemne. Nie przeszkadzało to w wykonywaniu elementów parteru na tej pierwszej części.

Zasada 4. Tekst dziel na rozdziały ze śródtytułami. (1/2)

Śródtytuły to logiczna nawigacja dla zabieganego czytelnika. Ułatwiają przeglądanie tekstu i streszczają zawartość akapitów. Każdy tekst wieloakapitowy powinien mieć śródtytuły.

Przed

Proinwestycyjny nurt jest możliwy dzięki dogodnemu położeniu. Bliskie sąsiedztwo Słupska, Ustki i Trójmiasta umożliwia doskonały dostęp do szkolnictwa wyższego, kadry pracowniczej, dóbr kultury, rekreacji, licznych obiektów handlowych i wielu instytucji. Gmina leży przy głównych szlakach komunikacyjnych regionu. Jej teren przecina [...]

Priorytetem dla samorządu jest systematyczne przekazywanie środków finansowych na remonty i budowę dróg gminnych oraz zaangażowanie finansowe w remonty dróg powiatowych, co jest podstawą działania rozwoju gospodarczego. Z myślą o inwestorach podejmuje się przedsięwzięcia polegające na [...]

Wiele miejscowości gminy ma bogatą historię, której początki sięgają przełomu XI - XIII wieku. W okresie od XIV do XVI w. na terenie gminy założyły swoje majątki słynne rody: Masow, Boehn, Putkamer, Zitzewitz. Licznie reprezentowana jest architektura i budownictwo XIX wieczne: kościoły, zespoły pałacowo-folwarczne i budownictwo zagrodowe. Zachowały się także [...]

Zasada 4. Tekst dziel na rozdziały ze śródtytułami. (2/2)

Śródtytuły to logiczna nawigacja dla zabieganego czytelnika. Ułatwiają przeglądanie tekstu i streszczają zawartość akapitów. Każdy tekst wieloakapitowy powinien mieć śródtytuły.

Po

Dogodne położenie

Proinwestycyjny nurt jest możliwy dzięki dogodnemu położeniu. Bliskie sąsiedztwo Słupska, Ustki i Trójmiasta umożliwia doskonały dostęp do szkolnictwa wyższego, kadry pracowniczej, dóbr kultury, rekreacji, licznych obiektów handlowych i wielu instytucji. Gmina leży przy głównych szlakach komunikacyjnych regionu. Jej teren przecina [...]

Nasze priorytety

Priorytetem dla samorządu jest systematyczne przekazywanie środków finansowych na remonty i budowę dróg gminnych oraz zaangażowanie finansowe w remonty dróg powiatowych, co jest podstawą działania rozwoju gospodarczego. Z myślą o inwestorach podejmuje się przedsięwzięcia polegające na [...]

Bogata historia

Wiele miejscowości gminy ma bogatą historię, której początki sięgają przełomu XI - XIII wieku. W okresie od XIV do XVI w. na terenie gminy założyły swoje majątki słynne rody: Masow, Boehn, Putkamer, Zitzewitz. Licznie reprezentowana jest architektura i budownictwo XIX wieczne: kościoły, zespoły pałacowo-folwarczne i budownictwo zagrodowe. Zachowały się także [...]

Zasada 5. Nie rozpoczynaj korespondencji od danych sprawy.

Nie pisz w pierwszym akapicie, że odpowiadasz na pismo.
Wszystkie podstawowe informacje zbierz nad zwrotem powitalnym (w formie metryki).

We wstępie zacznij od podziękowania lub przejdź do meritum.

Przed

Szanowna Pani,
odpowiadając na zapytanie z dnia 23 stycznia br. w sprawie przedstawionej do konsultacji mieszkańcom Gminy X koncepcji przebudowy ulic w centrum X uprzejmie informuję, że:

Ad. 1.

[...]

Po

Odpowiedź na interpelację

Data wpływu: 23.01.2024

Sprawa: koncepcja przebudowy ulic w centrum X

Szanowna Pani,

przekazuję Pani odpowiedź na Pani pytania dotyczące przedstawionej mieszkańcom Gminy X koncepcji przebudowy centrum.

Pytanie 1

[...]

Zasada 6. Nie zaczynaj zdania od podstaw prawnych.

Odwołania do przepisów prawa umieszczaj na końcu zdania w nawiasie lub w formie numerowanego odsyłacza. Na końcu tekstu umieść rozdział „Podstawy prawne” z listą cytowanych aktów.

Przed

W oparciu o art. 23 ustawy z dnia 14 czerwca 2024 roku o ochronie sygnalistów (Dz.U. 2024.928) gminne jednostki organizacyjne, na rzecz których wykonuje pracę co najmniej 50 osób zobligowane są do przyjęcia procedur ochrony sygnalistów. Zgodnie z ww. ustawą mają na to czas do dnia 25.09.2024 r.

Po (wersja 1)

Zgodnie z prawem gminne jednostki organizacyjne, na rzecz których wykonuje pracę co najmniej 50 osób, zobligowane są do przyjęcia procedur ochrony sygnalistów. Mają na to czas do dnia 25.09.2024 r. (art. 23 ustawy o ochronie sygnalistów).

Podstawy prawne

Art. 23 ustawy z dnia 14 czerwca 2024 roku o ochronie sygnalistów (Dz.U. 2024.928).

Po (wersja 2)

Zgodnie z prawem gminne jednostki organizacyjne, na rzecz których wykonuje pracę co najmniej 50 osób, zobligowane są do przyjęcia procedur ochrony sygnalistów. Mają na to czas do dnia 25.09.2024 r. [1].

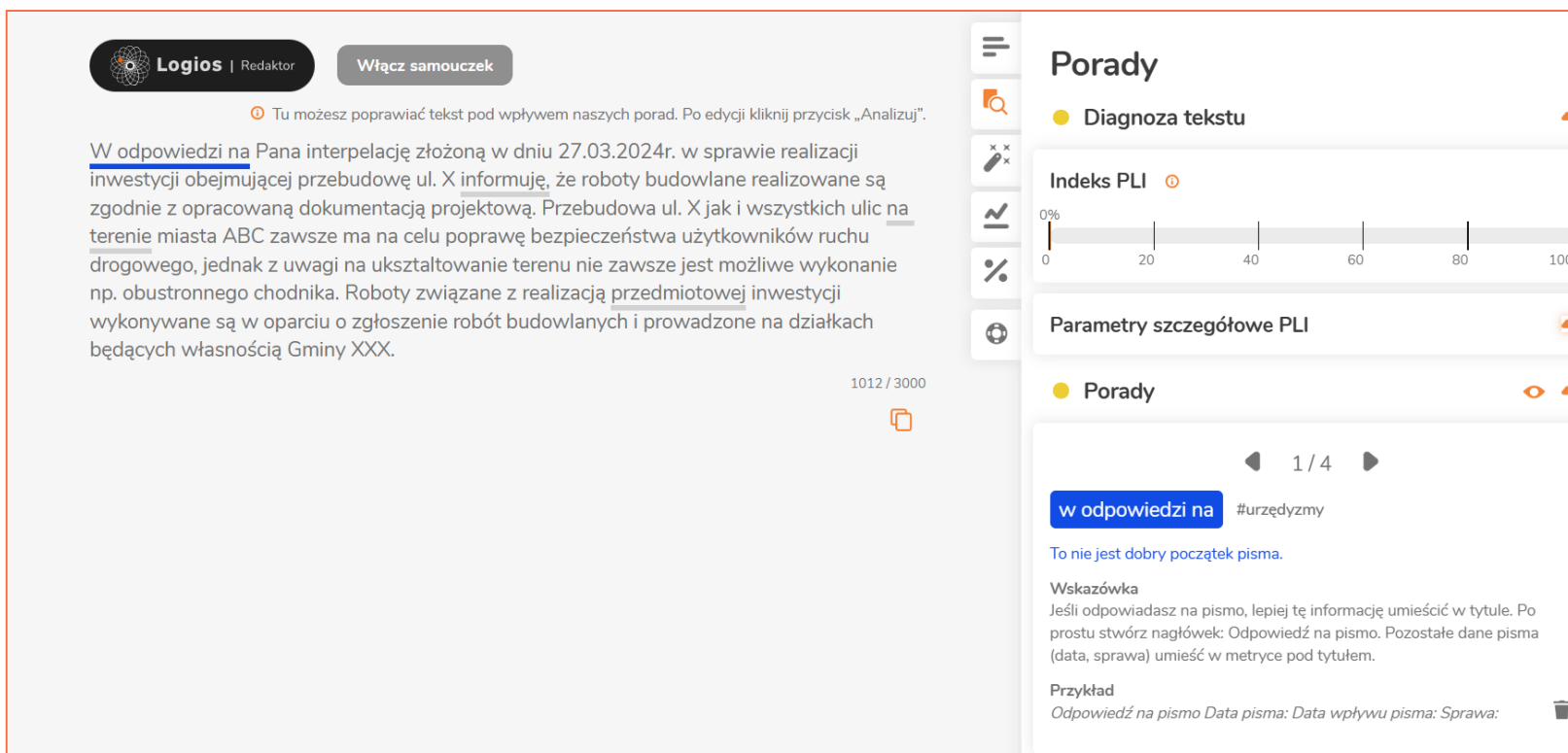
Podstawy prawne

[1] Art. 23 ustawy z dnia 14 czerwca 2024 roku o ochronie sygnalistów (Dz.U. 2024.928).

Zasada 7. Skontroluj prostotę języka

Zbadaj tekst po napisaniu. Indeks prostoty języka (PLI) znajdziesz w [aplikacji Logios Redaktor](#).

To bezpłatne narzędzie wspierające osoby, które upraszczają teksty urzędowe. Po wklejeniu treści poznasz stopień uproszczenia tekstu (w procentach). Czasem aplikacja wyświetla też porady, na podstawie których tekst możesz dodatkowo poprawiać. Pamiętaj, zanonimizuj treści!

The screenshot displays the Logios Redaktor application interface. At the top, there is a header with the Logios logo and a 'Włącz samouczek' button. Below the header, a text input area contains a sample text about a road reconstruction project. A 'Włącz samouczek' button is visible above the text. A notification icon indicates that the user can improve the text based on the application's advice.

The main text area shows the following text: "W odpowiedzi na Pana interpelację złożoną w dniu 27.03.2024r. w sprawie realizacji inwestycji obejmującej przebudowę ul. X informuję, że roboty budowlane realizowane są zgodnie z opracowaną dokumentacją projektową. Przebudowa ul. X jak i wszystkich ulic na terenie miasta ABC zawsze ma na celu poprawę bezpieczeństwa użytkowników ruchu drogowego, jednak z uwagi na ukształtowanie terenu nie zawsze jest możliwe wykonanie np. obustronnego chodnika. Roboty związane z realizacją przedmiotowej inwestycji wykonywane są w oparciu o zgłoszenie robót budowlanych i prowadzone na działkach będących własnością Gminy XXX." The text is partially highlighted in blue.

Below the text, there is a character count '1012 / 3000' and a copy icon.

On the right side, there is a 'Porady' (Suggestions) panel. It features a 'Diagnoza tekstu' (Text Diagnosis) section with a 'Indeks PLI' (PLI Index) indicator and a progress bar showing 0% completion. Below this, there is a 'Parametry szczegółowe PLI' (Detailed PLI Parameters) section with a 'Porady' (Suggestions) sub-section. The suggestions panel shows a list of tips, with the first one highlighted: "w odpowiedzi na #urzędzmy". The tip text reads: "To nie jest dobry początek pisma. Wskazówka: Jeśli odpowiadasz na pismo, lepiej tę informację umieścić w tytule. Po prostu stwórz nagłówek: Odpowiedź na pismo. Pozostałe dane pisma (data, sprawa) umieść w metryce pod tytułem. Przykład: Odpowiedź na pismo Data pisma: Data wpływu pisma: Sprawa:".

Aneks

Składowe PLI (1/3)

Algorytm PLI prześwietla aż 4 wymiary

języka

Wymiar 1. Dobór słów

- **Urzędzmy (ton formalny)** - parametr ten pokazuje, jak dużo jest w tekście wyrazów urzędowych (np. *iż, niniejszy, dokonać, informować*). To one sprawiają, że ton tekstu staje się przesadnie formalny. Urzędzmy wskazują poziom urzędowego DNA.
- **Terminy** - parametr ten pokazuje, jak dużo jest w tekście dwuelementowych wyrażen specjalistycznych o szyku: rzeczownik + przymiotnik (np. *dane osobowe, spółka akcyjna*). To one sprawiają, że tekst staje się niezrozumiały dla nieprofesjonalisty. Wysoki poziom terminów o tym szyku świadczy o trudności tematu.
- **Wyrazy najczęstsze (TOP100)** - parametr ten pokazuje, jak dużo jest w tekście słów najczęstszych (z listy frekwencyjnej 100 wyrazów, np. *że, być, w, na*). To one sprawiają, że tekst ma łatwą tematykę. To parametr ważny w tekstach adresowanych do dzieci i cudzoziemców.
- **Wyrazy długie i rzadkie (trudne słowa)** - parametr ten pokazuje, jak dużo jest w tekście słów rzadkich i jednocześnie długich (np. *restrukturyzacja, bezskutecznie*). Ich obecność świadczy o merytorycznej trudności tekstu.

Składowe PLI (2/3)

Algorytm PLI prześwietla aż 4 wymiary języka

Wymiar 2. Spójność tekstu

- **Zaimkowość (zaimki)** - parametr ten mierzy w tekście odsetek zaimków. Słowa te zastępują powtarzane terminy i pojęcia, wzmacniając międzyzdaniową spójność tekstu (por. Dbamy o integrację społeczną. Jest ona ważna, ponieważ...).

Wymiar 3. Budowa zdań

- **Rzeczownikowość** - parametr ten wskazuje, czy styl tekstu jest czasownikowy (cecha pożądana) czy rzeczownikowy (cecha niepożądana). Czasowniki są informacyjnym sercem zdania, więc w tekście powinno być ich jak najwięcej. Wysoki stopień rzeczownikowości świadczy o tzw. chorobie rzeczownikowej. Narracja zamiera, czytelnik się nudzi i wyłącza (por. Prosimy o przygotowanie dokumentów => Prosimy przygotować dokumenty => Prosimy, aby Pani przygotowała dokumenty).
- **Mglista gramatyka (złe czasowniki)** - parametr ten zlicza, ile nazw czynności występuje w tekście w postaci imiesłów, strony biernej, rzeczowników odczasownikowych i form bezosobowych. Zwykle cecha ta odpowiada za bezosobowe relacje między nadawcą a odbiorcą.
- **Średnia długość zdania (długość zdania)** - parametr ten oblicza średnią długość zdania, czyli liczbę wyrazów w zdaniu. W popularnych tekstach (np. w mediach) nie

Składowe PLI (3/3)

Algorytm PLI prześwietla aż 4 wymiary języka

Wymiar 4. Relacje nadawczo-odbiorcze

- **Wykładniki nadawcy (nadawca)** - parametr ten pokazuje, jak często nadawca ujawnia w tekście swoją obecność. Mogą to być zaimki (*ja, mnie, nasz*) lub czasowniki (*proszę, witamy*) pierwszej osoby. Im więcej nadawcy, tym więcej w tekście autoprezentacji.
- **Wykładniki odbiorcy (odbiorca)** - parametr ten pokazuje, jak często w tekście nadawca zwraca się bezpośrednio do odbiorcy. Mogą to być zaimki (*Ty, Ciebie, Wasz, Pan, Pani, Państwo*) lub czasowniki (*prześlij, weź*) drugiej osoby. Im więcej takich zwrotów, tym tekst jest bardziej perswazyjny.